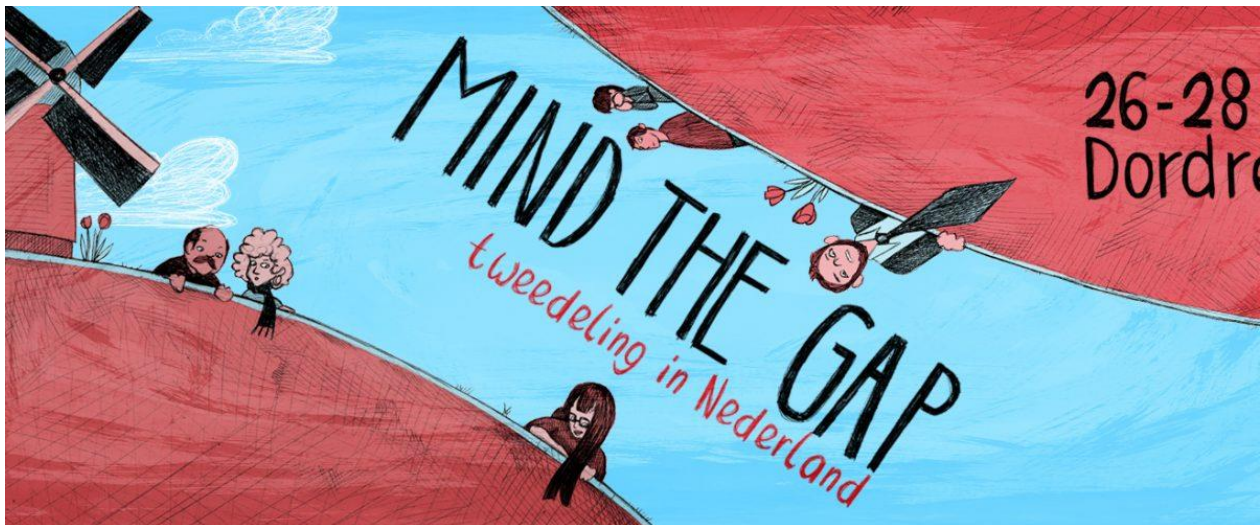

Wat staat ons te doen na de overwinning van Trump?

De schok van de verkiezing van Donald Trump als president van de VS heeft al vele reacties ontketend over de komende verkiezingen hier. Wat gaat dit voor ons land betekenen? Kunnen we een soortgelijke uitslag verwachten? Wat kunnen we leren van deze ontwikkelingen? De verschillende analyses die tot nu toe over het stemgedrag in de VS gemaakt zijn, schieten echter te kort om daadwerkelijk lering te kunnen trekken uit wat daar is gebeurd. Onderzoek naar de afkomst van de stemmers in de VS geeft aan dat diversiteitskenmerken als gender, etnische afkomst, opleidingsniveau, hoogte van het inkomen of afkomstig van stad/platteland een duidelijke rol spelen, maar ze bieden geen afdoende verklaring. Voor die verklaring heb je een andere bril nodig.

Spiral Dynamics kan ons een stap verder helpen in het begrijpen wat er aan de hand is. We kijken dan naar de verschillende waardesystemen die mensen gebruiken om hun handelen in de samenleving te motiveren. Waarom doen mensen zoals ze doen? Wat zijn hun drijfveren? Wat is de motivatie achter hun stemgedrag? Waardesystemen geven aan wat de diepe en onderliggende codes zijn in het menselijk gedrag. Als we daarnaar op zoek gaan, dan wordt een grote kloof zichtbaar tussen mensen die vanuit een traditioneel perspectief naar de wereld kijken en leven, en degenen die zich thuis voelen en goed kunnen redden in de moderne en postmoderne samenleving. Dit is de essentiële scheidslijn waar we mee te maken hebben en deze loopt dwars door allerlei andere verschillen als kleur en etnische afkomst heen.

Kijkend vanuit deze bril naar de Nederlandse samenleving, zien we dat ons land zich na WO II langzaam ontwikkelde tot een bloeiende economie waarvan iedereen profiteerde. In de jaren 60-70 begon de roep om medezeggenschap in overheid en bedrijven en lange tijd trok de linkse beweging samen op met de arbeidersbeweging. Maar in de jaren negentig zette het neoliberale denken in op privatisering, internationalisering en steeds meer ook op zelfredzaamheid. In de 21^e eeuw met haar digitale omgeving en grote geopolitieke, economische en milieubedreigingen, wordt deze mix aantrekkelijk voor jonge starters, nieuwe bedrijfjes, changemakers. Er is een wig geslagen tussen de coalitie tussen de linkse intellectuelen en de traditionele arbeidersbeweging. De vernieuwers vormen een bondje met ondernemende burgers. Dat blijkt een goed florierende

samenwerking op te leveren, en een goed inkomen. De verzorgingsstaat werd langzamerhand ontmanteld: mensen kunnen immers wel voor zichzelf zorgen.

Er is een groeiende tweedeling in de samenleving ontstaan. Aan de ene kant de groep die de wegen kent om het goed voor zichzelf te regelen, ook in de zorg. Aan de andere kant de groep die in de kou staat en vaak de informatie en steun mist die zij nodig heeft om een volledige plek in de samenleving te veroveren. Het beleid heeft zich te gemakkelijk teruggetrokken uit de democratische verplichting om dienstbaar te zijn voor alle bevolkingsgroepen, en zeker voor hen die het moeilijk hebben vanwege werkloosheid, armoede en andere problemen.

Frustratie en angst kunnen leiden tot woede, ongenoegen, zondebokgedrag, terugtrekken in de eigen cocon, veroordelen wat anders is. Ook middengroepen in de samenleving kunnen uit angst voor de toekomst terugvallen in een meer gesloten denksysteem wat zich o.a. vertaalt in weerstand tegen 'immigranten'. Wat ontbreekt is de expliciet verwoorde erkenning van de dagelijkse zorgen van grote groepen bewoners, en juist dat maakt hen gevoelig voor populistische handig inspelen op deze emoties. Trump heeft gewonnen omdat hij onder woorden heeft gebracht dat de Amerikaanse droom aan duigen ligt ("*Amerika is een derdewereldland*", zie ook YouTube: *The most honest three minutes*) en veel mensen zich hierin herkenden. Hij gebruikt ook veel emoties en statements die een afspiegeling zijn van het denken en leven van het traditionele deel van de bevolking en hij biedt een ideaal ("*Make Amerika great again*"). Daarin zit een belangrijk deel van zijn aantrekkingskracht voor hen. De tragiek is dat het helaas niets op zal lossen, integendeel. Het vertrouwen in de nieuwe grote leider, de vader die alles ten goede kan keren, is op los zand gebaseerd.

De scheidslijn tussen meer traditionele codes en (post)moderne waarden gaat dwars door alle andere diversiteitskenmerken heen en verklaart voor een belangrijk deel het stemgedrag. Het is duidelijk dat vooruitgang alleen maar mogelijk is als we alle mensen meenemen en een inclusieve samenleving bouwen. Om alle burgers te bereiken is het belangrijk dat politici en beleidsmakers hun wijsheid vertalen in de taal van alle verschillende waardesystemen en niet alleen hun eigen concepten herhalen. Alle burgers moeten zich gehoord en erkend weten. Daarin zit de mogelijkheid om gezamenlijk tot nieuwe oplossingen te komen voor de maatschappelijke problemen die er zijn.

Leida Schuringa
November 2016

Leida Schuringa maakt deel uit van het SDi-schrijverscollectief van CHE (Center for Human Emergence). Dit collectief bekijkt maatschappelijke vraagstukken vanuit Spiral Dynamics (www.spiraldynamicsintegral.nl) en biedt daarmee zicht op nieuwe oplossingen. Leida is auteur van verschillende boeken o.a. *Omgaan met diversiteit*; *Projectmatig werken voor de non-profit sector* en *Community Empowerment in a developing country*.